



Research Article/Araştırma Makalesi

Eşik Bekçiliği Kuramı Çerçevesinde Türkiye’de Düzenlenen Kısa Film Festivallerinde Ön Jüri Şeffaflığı

Pre-Jury Transparency in Short Film Festivals Organized in Turkey within the Framework of Threshold Guardianship Theory

Mehmet Oğuz YILDIRIM ¹

<https://doi.org/10.15659/tjss.2025.019>

ÖZ

Bu çalışma, Türkiye’de 2023 yılında düzenlenen tematik olmayan en az iki yılını tamamlamış kısa film festivallerinde ön jüri süreçlerinin şeffaflığını incelemeyi amaçlamıştır. Eşik Bekçiliği Kuramı çerçevesinde gerçekleştirilen araştırma, festivallerin jüri süreçlerini kamuoyu ile paylaşmadaki şeffaflık ilkelerinin önemini tartışmaktadır. Araştırma, nicel ve nitel veri toplama tekniklerinin entegre edildiği karma yöntem yaklaşımı kullanılarak yapılmıştır. Türkiye’de en az iki yıldır faaliyet gösteren ve tematik olmayan kısa film festivalleri, internet siteleri ve sosyal medya hesapları üzerinden analiz edilerek ön jüri üyelerinin açıklanma oranları incelenmiştir. 32 kısa film festivali incelenmiştir. Elde edilen veriler, 17 festivalin ön jüri üyelerinin kamuoyuna açıklanmadığını göstermektedir. Bu bulgu, festival organizasyonlarının şeffaflık ilkelerini tam anlamıyla benimseyemediklerini ve jüri süreçlerinin kamuoyuna yeterince duyurulmadığını ortaya koymaktadır. Eşik Bekçiliği Kuramı kapsamında yapılan değerlendirme, ön jüri üyelerinin festival süreçlerinde kritik bir “eşik bekçisi” rolü üstlendiğini ve bu süreçlerin şeffaflık eksikliği ile karşılaştığını göstermektedir. Şeffaflık eksikliği, festivallerin objektiflik ve bağımsızlık ilkelerine olan bağlılığını sorgulatmakta ve katılımcıların güvenini zedelemektedir. Sonuç olarak, çalışmanın bulguları, Türkiye’deki kısa film festivallerinde ön jüri süreçlerinin şeffaflığının artırılması için objektif jüri seçimi, şeffaflık politikalarının geliştirilmesi ve dijital şeffaflık araçlarının kullanılması gibi pratik öneriler sunmaktadır. Bu öneriler, festivallerin güvenilirliğini ve prestijini artırarak, ekonomik büyüme ve kültürel zenginleşme açısından olumlu katkılar sağlamayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: sinema, kısa film, eşik bekçiliği, film festivali, jüri

¹Arş. Gör. Kastamonu Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Radyo, Televizyon ve Sinema Bölümü, moyildirim@kastamonu.edu.tr, ORCID: 0009-0002-4455-4710

ABSTRACT

This study aims to investigate the transparency of pre-jury processes in non-thematic short film festivals conducted in Turkey during 2023, specifically focusing on festivals that have been operational for a minimum of two years. Grounded in Gatekeeping Theory, the research explores the significance of transparency principles in disclosing jury processes to the public. Employing a mixed-methods approach that integrates both quantitative and qualitative data collection techniques, the study examined 32 non-thematic short film festivals in Turkey by analyzing their official websites and social media platforms to determine the disclosure rates of pre-jury members. The findings indicate that in 17 of these festivals, pre-jury members were not disclosed to the public. This result highlights that festival organizers have yet to fully adopt transparency principles, resulting in inadequate communication of jury processes to the public. Within the framework of Gatekeeping Theory, the analysis reveals that pre-jury members serve a critical “gatekeeper” role in the festival processes; however, these processes are compromised by a lack of transparency. The deficiency in transparency undermines the festivals’ adherence to principles of objectivity and independence, thereby eroding participants’ trust. Consequently, the study offers practical recommendations to enhance the transparency of pre-jury processes in Turkish short film festivals. These recommendations include the implementation of objective jury selection criteria, the development of comprehensive transparency policies, and the utilization of digital tools to promote openness. By adopting these measures, festivals can improve their reliability and prestige, thereby contributing positively to economic growth and cultural enrichment.

Keywords: cinema, short film, gatekeeping, film festival, jury

Giriş

Kısa film festivalleri, bağımsız sinema üreticileri ve yaratıcı sinemacılar için eserlerini sergileme, geniş kitlelere ulaşma ve sektörel tanınırlık elde etme açısından önemli platformlar sunmaktadır. Bu festivaller, çeşitli temalar etrafında şekillenebileceği gibi, tematik olmayan yapılarıyla da geniş bir yelpazede katılımcı ve izleyici kitlesine hitap etmektedir.

Kısa film festivallerinin başarısı, büyük ölçüde jüri değerlendirme süreçlerinin şeffaflığı ve objektifliği ile yakından ilişkilidir. Ön jüri süreçleri, filmlerin ilk değerlendirmesini yaparak hangi eserlerin final aşamasına geçeceğini belirlerken, festivalin genel kalite standardını korumada kritik bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda, jüri üyelerinin belirlenmesi ve kamuoyuna açıklanması, festivalin itibarını ve katılımcıların güvenini doğrudan etkileyen unsurlar arasında yer almaktadır.

Eşik Bekçiliği özellikle sanat ve medya alanında değerlendirme süreçlerinde, kontrol mekanizmalarının etkin bir şekilde işlemlerini sağlamada kullanılmaktadır. Kısa film festivallerinde yer alan ön jüri pozisyonu bir çeşit eşik bekçiliğidir. Çünkü ön jürinin seçtiği filmler ana jürinin önüne gelir ve ana jüri seçilmiş filmler üzerinden bir değerlendirme yapar. Aynı zamanda festival izleyicisi festivali takip ederken ön jürinin seçtiği filmleri gösterimlerde izler. Türkiye’de düzenlenen kısa film festivallerinin sayısı ve çeşitliliği her geçen yıl artış göstermektedir. 2023 yılında sinema alanında film festivali, festival bünyesinde ve festival dışında film yarışmaları, gösterimler, proje, senaryo yarışmalarının alanında toplam 466 etkinlik yapılmıştır (Çölaşan, 2023). Ancak, bu festivallerin ön jüri süreçlerinin şeffaflığı ve jüri üyelerinin açıklanıp açıklanmadığı konusunda yeterli akademik çalışma bulunmamaktadır. Bu çalışma, tematik olmayan ve en az iki yıldır faaliyet gösteren Türkiye merkezli kısa film festivallerinin internet siteleri ve sosyal medya hesapları incelenerek, ön jüri üyelerinin açıklanıp açıklanmadığını araştırmayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda, Eşik Bekçiliği Kuramı çerçevesinde yapılan bu analiz, jüri belirleme süreçlerinin şeffaflık düzeyi araştırılmıştır.

Türkiye’deki kısa film festivallerinin jüri üyelerini açıklama oranları incelenerek, şeffaflık

açısından mevcut durum analiz edilecektir. Ayrıca, elde edilen bulgular doğrultusunda, jüri süreçlerinin iyileştirilmesi ve festival organizasyonlarının daha şeffaf hale getirilmesi için pratik öneriler sunulmuştur. Bu çalışma hem akademik literatüre hem de pratik festival organizasyonlarına katkı sağlamayı hedeflemektedir. Eşik Bekçiliği Kuramının medya ve sanat alanındaki uygulamalarına yeni bir perspektif kazandırarak, kısa film festivallerinin jüri süreçlerinin kalite kontrol mekanizmalarının daha etkin hale getirilmesine yönelik stratejik öneriler sunacaktır.

Yöntem

Bu çalışma, 2023 yılında Türkiye’de düzenlenen tematik olmayan kısa film festivalleri ve yarışmalarında ön jüri pozisyonlarının kamuoyuna açıklanma düzeyini araştırmaktadır. Araştırmada, nicel ve nitel veri toplama tekniklerinin entegre edildiği karma yöntem yaklaşımı benimsenmiştir. Çalışma, belirlenen kriterlere uygun kısa film festivallerini inceleyen tanımlayıcı bir araştırma modeli üzerine inşa edilmiştir. Bu model kapsamında, seçilen festivallerin internet siteleri ve sosyal medya hesapları detaylı bir şekilde analiz edilmiş, ön jüri uygulamalarının kamuoyuna duyurulma süreçlerinin şeffaflığı değerlendirilmiştir. Bu metodolojik çerçeve, araştırılan konunun kapsamlı ve sistematik bir şekilde incelenmesine olanak tanımaktadır.

Eşik Bekçiliği

Eşik bekçiliği modeli kitle iletişim alanında, özellikle de gazeteler veya televizyon istasyonları gibi kurumsallaşmış iletişim sistemlerinde, hangi bilginin hangi biçimde aktarılacağına karar veren bireylerin ya da grupların işlevini tanımlamak için kullanılan bir kavramdır. Bu terim, ilk kez Kurt Lewin (1947) tarafından aile içindeki yiyecek harcamalarına ilişkin karar verme süreçlerini incelediği çalışmasında gündeme getirilmiş, daha sonra M. White (1950) tarafından gazetelerde basılacak haberlerin seçim sürecini analiz etmek için kullanılmıştır (akt. Mutlu, 2017, s. 109).

Seçim ve değerlendirmeye yönelik süreçleri yöneten bireyleri, kurumları ve yapıları ifade eden “eşik bekçisi” kavramı, ilk kez Kurt Lewin tarafından 1947 yılında yayımlanan “Grup Dinamiğinin Sınırları” başlıklı makalede ele alınmıştır. Lewin, insanların örneğin beslenme alışkanlıklarını temelden dönüştürmek isteyen bir kişinin karşılaşacağı güçlükleri masaya yatırarak, arzu edilen sonuca ulaşabilmek için hangi stratejilerin izlenmesi gerektiğini sorgular (Özçetin, 2020, s. 151). Bu sorgulama üzerine çeşitli sorular sorarak eşik bekçiliği kuramını geliştirir. Eşik bekçiliği kuramının temelinde seçme eylemi yatar: Bazı öğeler ön plana alınırken, diğerleri dışarıda bırakılır. Bu nedenle, önümüzdeki seçenek havuzu içerisinde bazılarını ayıklamamız gerekir. Bir gazetenin haberleri sunabileceği alan sınırlıysa, o zaman hangi bilgilere yer verileceğine dair bir tercih yapılması zorunludur. Dünyada olup biten sayısız olayın içinden hangilerinin haber değeri taşıdığını belirleyip, ardından basılacak içerikleri seçmek kaçınılmaz bir süreçtir (Shoemaker & Vos, 2009).

Alışveriş yapmaya çıkan kişi, çok sayıda ürün arasından fiyat, ihtiyaç derecesi ve kişisel beğeni gibi ölçütleri dikkate alarak seçimler gerçekleştirir. Edinilen ürünleri eve taşıma şekli değişebilir; ardından alınan gıda malzemeleri mutfak dolabına, buzdolabına ya da kilere yerleştirilir. Yemek pişirme aşamasında da benzer bir eleme süreci söz konusudur. Yemek hazırlayan kişi, bozulmuş, çürümüş veya küflü malzemeleri ayırarak pişirmeye uygun olanları seçerler. Bu noktada, “eşikler” ya nesnel, sabit kurallar doğrultusunda ya da “eşik bekçileri” olarak adlandırılan kişi veya gruplar tarafından yönetilir. İkinci durumda, hangi öğelerin “içeri” alınacağına ve hangilerinin “dışarıda” bırakılacağına bir kişi ya da topluluk karar verir (Lewin, 1947’den akt. Özçetin, 2020, ss. 151-152).

Büyük ölçekli toplumsal dönüşümlerin gerçekleşebilmesi için tüm toplumu doğrudan dönüştürmeye çalışmaktan ziyade, bu sürecin başlıca geçit noktalarını kontrol eden “eşik bekçilerinin” bakış açılarını ve karar verme süreçlerini dönüştürmek büyük ölçekli dönüşümler için kritik bir öneme sahiptir (Özçetin, 2020, s. 152). Bu durum, stratejik müdahalelerin, kitleleri genelleştirilmiş biçimde etkileyerek yaygın bir değişim sağlamaktan çok, kurumsal, normatif veya sembolik eşiklerde konumlanan karar alıcıların değer yargılarını, tercihlerini ve eylem pratiklerini etkilemeyi hedeflemesi gerektiğini ortaya koyar. Böylelikle, sistemin temel yapısına nüfuz edebilen, kalıcı ve kapsamlı dönüşümler ancak eşik bekçilerinin konumlarını, güç ilişkilerini ve seçme kriterlerini yeniden yapılandırarak sağlanabilir.

D. M. White olduğu eşik bekçiliği kavramını iletişim ve gazetecilik alanına uygulayan kişidir. Medya içeriklerinin oluşumunu belirleyen aktörlere, yani eşik bekçilerine odaklanır. Medya kuruluşlarındaki haber üretimi sürecinde, hangi olayların haber niteliği kazanacağına veya hangilerinin dışarıda kalacağına yönelik kararlar alınırken, “eşik bekçisi” kavramı kritik bir işlev üstlenir. Eşik bekçileri, haber yapım sürecinin en erken aşamalarında devreye giren ve haber akışının sınırında konumlanmış bireylerdir. Bu kişiler, kendilerine iletilen olaylar arasından hangilerinin eşiği aşarak medya kanalları vasıtasıyla izleyiciye ulaşacağını saptayarak sürece yön verirler (Yaylagül, 2022, ss. 83-84).

Eşik bekçileri, bir mesajın göndericiden alıcıya doğru yöneldiği süreçte devreye giren ve bilginin hangi biçimde, ne ölçüde aktarılacağını kararlaştıran kişi, grup ya da kurumlardır. Bu aktörler, alıcının karşısına çıkacak iletileri belirli ilkelere göre filtreleyerek, bazılarını aktarırken diğerlerini geri çevirir. İletişim alanında, haber ve bilgilere ilişkin yoğun bir enformasyon akışı içinden hangilerinin seçileceğine muhabirler, fotoğrafçılar, editörler, yorumcular ve benzeri görevliler karar verir; bu nedenle onlar da birer eşik bekçisidir. Aynı şekilde, bir gazete ya da yayın istasyonu da izleyicisine veya okuruna ne tür içerikler sunacağına dair tercihleriyle eşik bekçiliği rolü üstlenir. Burada yerel, ulusal ve uluslararası pek çok haber seçeneği arasından yapılması gereken zorunlu bir eleme sürecinden söz edebiliriz. Dahası, iletiyi alan okur, izleyici veya dinleyici de kendisine sunulan bilgileri kendi ihtiyaçları ve ilgi alanlarına göre yeniden değerlendirip süzgeçten geçirerek kişisel düzeyde eşik bekçisi işlevi görebilir (Mutlu, 2017, s. 110).

Medya kuruluşları ve gazeteciler tarafından gerçekleştirilen haber seçimi pratiği, öncelikle medya alanında meydana gelen bilgi fazlalığının azaltılmasına yönelik eşik bekçiliği faaliyetlerini temsil etmektedir. Seçme kavramı, belirli seçenekler arasında kaçınılmaz ve zorunlu tercihler yapmayı gerektirdiği gibi, aynı zamanda ayıklama, eleme ve dışlama süreçlerini de kapsamaktadır. Bu bağlamda, haber seçimi, medya alıcıları açısından önemli bulunan veya medya kurumları ve gazeteciler tarafından değer verilen haberlerin toplanması, reddedilmesi, onaylanması, işlenmesi ve sunulması aşamalarını içermektedir (Çebi, 1996, s. 248).

Medya, gündemi belirleme stratejisi aracılığıyla toplumun düşünce biçimini şekillendirme kapasitesine sahiptir. Bu süreçte eşik bekçileri, haber metnindeki bazı unsurları öne çıkararak ya da geri planda bırakarak, içeriğin kurgusuna müdahale edebilir. Zaman zaman ayrıntıların vurgulanması veya değiştirilmesiyle haberin iletmek istediği temel anlam yönlendirilebilir, kimi olayların habere dâhil edilmemesi ya da edilip edilmemesi de bu filtreleme aşamasında tartışma konusu haline gelebilir. Sonuç olarak, haberin hazırlanmasından yayımlanmasına kadar her aşamada devrede olan eşik bekçileri, kamu gündeminin ve buna bağlı olarak kamuoyunun algı yapısının şekillenmesinde kilit rol oynar (Carter, 1998. s. 392 akt. Şayir, 2022, s. 124).

Eşik bekçileri, iletişim sürecinde kaynak işlevi görerek, bilgi, fikir, tutum ve duyguları hedef kitlelere iletmek üzere kodlayan aktörlerdir. Bu rol, gazeteciler, medya kurumları veya

medyanın kendisi tarafından üstlenilebilir. Kodlama sürecinde kullanılan kelimeler, görseller ve semboller, sosyal ve kültürel bir mutabakata uygun olarak düzenlenmektedir. Eşik bekçiliği, bireysel faktörler -eşik bekçisinin dünya görüşü, değer yargıları- ile mesleki, kurumsal ve toplumsal değişkenlerin etkisi altında şekillenir. Bağımsız değişkenler doğrudan haber seçimini belirlerken, aracı değişkenler dolaylı olarak mesajların aktarımını yönlendirir. Bu süreçte bazı olaylar veya bilgiler elenir ve iletişimde yer almaz. Böylece, eşik bekçiliği, haber seçiminin çok katmanlı ve dinamik bir süreç olduğunu ortaya koyar (Çebi, 1996, ss. 248-249).

Tartışıldığı üzere eşik Bekçiliği Kavramı, medya ve iletişim alanında bilgi akışını kontrol eden ve yönlendiren aktörlerin rolünü tanımlayan bir teoridir. Bu kuram, bilgi ve içeriklerin nasıl seçildiği, hangi bilgilerin ön plana çıkarıldığı ve hangilerinin dışlandığı süreçlerinde belirleyici unsurların incelenmesini sağlamaktadır. Kısa film festivallerinde yer alan ön jüri pozisyonu ise kısa film festivalleri bağlamında, sunulan filmlerin ilk değerlendirmesini yaparak hangi eserlerin festivalin ana jüri aşamasına geçeceğine karar veren ve festival sürecinde seyircinin izlemesi için gösterime sunulacak filmlerin seçimini yapan jüri üyelerini ifade etmektedir. Eşik Bekçiliği Kavramı ile Ön Jüri Pozisyonunun bağdaştırılması, ön jüri üyelerinin festivaldeki filmleri seçme süreçlerindeki rolünün eşik bekçileri ile paralellik göstermesiyle mümkündür. Ön jüri üyeleri, kısa filmler arasından seçici bir değerlendirme yaparak, hangi eserlerin festivalin ileri aşamalarına geçeceğine karar verirler. Bu süreç, bilgi akışının kontrolü ve yönlendirilmesi açısından eşik bekçiliği kavramıyla doğrudan ilişkilendirilebilir. Ön jüri üyeleri, filmlerin sunulma aşamasında birer eşik bekçisi olarak hareket ederek, belirli kriterlere göre filmleri eleme, ayıklama ve değerlendirme görevini üstlenirler.

Kısa Film Festivalleri

Festivaller, çeşitli alt dalları barındırmakla birlikte, belirli perspektifler doğrultusunda tematik kategorilere ayrılmaktadır. Bu ayrım, festivallerin odaklandıkları sanat veya etkinlik türüne göre yapılmaktadır. Genellikle en geniş kapsamlı festival kategorisi müzik festivalleri olarak öne çıkmaktadır; bu kategoride pop, rock, klasik ve metal müzik gibi farklı müzik türlerine yönelik etkinlikler düzenlenmektedir. Müzik festivalleri, katılımcılara geniş bir müzik yelpazesi sunarak çeşitli zevklere hitap etmektedir. Film festivalleri de önemli bir kategori oluşturmaktadır ve bu alanda çeşitli alt kategorilere ayrılmaktadır. Örneğin, kısa film festivalleri, çocuk film festivalleri ve çevre temalı film festivalleri gibi alt dallar mevcuttur (Lcyk vd., 2012, s. 14 akt. Yetkiner, 2018, s. 1601). Kısa film festivalleri, özellikle düşük bütçelerle üretilen yaratıcı projelere ev sahipliği yaparak, sinema sanatının farklı boyutlarını sergilemektedir.

Kısa film, adından da anlaşılacağı üzere, sınırlı bir süre içinde izleyiciye sunulan sinema eserleridir. Bu tür filmler, hikayelerini kısa bir zaman diliminde etkili ve özlü bir şekilde aktarmayı amaçlar. Zamanın yoğunlaştırılmış bir biçimde kullanılması, izleyiciyi kısa bir süre içinde derinlemesine bir deneyime davet eder. Kısa filmler, bu süreç boyunca izleyiciyi duygusal ve bilişsel olarak başta bulunduğu ruh halinden farklı bir duruma taşır. Bu anlamda, kısa filmler, yoğun anlatım teknikleri ve etkili dramatik yapıları sayesinde izleyici üzerinde kalıcı bir etki bırakmayı hedefler. Ayrıca, sınırlı süreleri nedeniyle yaratıcı çözümler ve yenilikçi anlatım biçimleri geliştirilmesine olanak tanır, bu da kısa filmleri sinema sanatının önemli bir parçası haline getirir (Can, 2018, s. 3).

Bir izleyici kitlesi bulunmadığında, sinema sanatı ile kısa film üretiminin amaçları ve anlamları ciddi şekilde tartışma konusu haline gelmektedir (Öztürk & Sayıcı, 2020). Bu nedenle bir filmin asıl amacı seyirci ile buluşmaktır. Kısa filmler hem ulusal hem de uluslararası düzeyde düzenlenen festivallerde sergilenme imkânı bulurken, ayrıca, üniversiteler tarafından organize

edilen etkinlikler ve belediyeler gibi resmî kurumların düzenlediği festivaller veya film günleri, kısa filmler için önemli gösterim olanakları sağlamaktadır. Bu tür organizasyonlar, kısa film yapımcılarına eserlerini geniş bir izleyici kitlesiyle buluşturma imkânı sunar (Fener, 2017, s. 313).

Kısa film üretiminin sektörel ve pazar dinamiklerinin sınırlı olması, bu tür yapımların medya aracılığıyla geniş kitlelere ulaşmasını önemli ölçüde zorlaştırmaktadır. Kısa filmlerin hedeflediği izleyici kitlesine ulaşılabilirliği ve ticari dağıtım kanallarına erişiminin kısıtlılığı, bu eserlerin geniş kitlelere ulaşmasını engelleyen başlıca etkenler arasında yer almaktadır (Rea & Irving, 2004, s.154).

Ticari amaçlarla yapılandırılmış endüstriyel üretim sistemlerinin dışında gerçekleştirilen kısa filmlerin, gişe başarısı bağlamında izleyicilerin izleme alışkanlıklarını değiştirmesi büyük ölçüde zor olduğu düşünülebilir. Ayrıca, izleme süreleri açısından uzun metrajlı filmlerin yapımcılar için daha yüksek kâr potansiyeli sunması, kısa film üretiminin ekonomik açıdan daha az cazip hale gelmesine neden olmaktadır. Bu durum, kısa filmlerin ticari başarı elde etme ve geniş kitlelere ulaşma açısından karşılaştıkları önemli engelleri ortaya koymaktadır (Erbil, 2020). Bu sebeple kısa filmlerin izleyici ile bulunduğu en önemli platformların başında kısa film festivalleri gelmektedir. Kısa film festivalleri, yalnızca toplu film gösterimlerine ev sahipliği yapmakla kalmayıp, aynı zamanda paneller, söyleşiler ve atölye çalışmaları gibi etkinliklerle hem kısa film yönetmenlerini hem de izleyicileri desteklemektedir. Ayrıca, festivaller, yönetmenlerin izleyicilerden doğrudan geri bildirim alabilecekleri en etkili ortamlardan biri olarak öne çıkmakta ve bu sayede yönetmenler sektörel ağlarını genişletebilmektedirler (Sayıcı, 2023, ss. 67-68).

Kısa film festivalleri, kısa film yapımcılarının eserlerini geniş bir izleyici kitlesiyle buluşturabilmeleri için önemli fırsatlar sunmakla birlikte bu festivallerde elde edilen başarılar, kısa filmcilerin sinema sektörüne profesyonel olarak adım atmalarına ve önemli iş birlikleri gerçekleştirmelerine olanak tanımaktadır. Ayrıca, festivaller aracılığıyla kurulan bağlantılar, yapımcıların sektörel ağlarını genişletmelerine ve gelecekteki projeleri için maddi ve manevi destek sağlamalarına katkıda bulunmaktadır (Rea & Irving, 2004, s.11). Kısa film yarışmalarında elde edilen başarılar, yönetmenlerin sonraki projeleri için maddi ve manevi kaynaklar yaratmalarına olanak tanımaktadır.

Bir film festivalinin büyüklüğü, çeşitli uluslararası ve ulusal film yarışmalarının düzenlenmesi, her kategoride ayrı bir jüri ekibine sahip olması, uluslararası yarışmalarda 3/2 oranında yabancı jüriye sahip olması katılan ve gösterilen filmlerin sayısı ve kalitesi ile doğru orantılıdır. Ayrıca, festival bünyesinde gerçekleştirilen uluslararası film pazarları, seminerler, paneller, atölyeler ve sergiler gibi etkinliklerin niteliği de festivalin büyüklüğünü belirleyen önemli unsurlardandır. Katılımcı konukların ve jüri üyelerinin kendi meslek alanlarındaki kariyerleri ve yetkinlikleri, verilen ödüllerin sayısı ve maddi değerleri, telif haklarının ödenmesi, festivalin sürekliliği ve güvenilirliği, sinemacıların katılımının sağlanması, film gösterimleri sonrasında gerçekleştirilen söyleşiler ve katılımcılara söz hakkı tanınması gibi faktörler de festivalin başarısı ve prestiji açısından büyük önem taşımaktadır (Çölaşan, 2023).

Film festivallerinin yerel topluluklar üzerindeki ekonomik, kültürel ve sosyal etkileri göz önünde bulundurulduğunda, ön jüri sürecinin bu etkilerin şekillenmesinde kritik bir rol oynadığı görülmektedir. Ön jüri, festivalin programında yer alacak filmlerin ilk değerlendirmesini yaparak, festivalin genel kalite standardını belirler ve bu doğrultuda seçilen filmler hem yerel hem de uluslararası katılımcılar için cazibe merkezi oluşturur. Bu süreçte, ön jürinin tarafsızlığı ve objektifliği, festivalin güvenilirliğini ve prestijini artırırken, katılımcı filmlerin çeşitliliğini

ve niteliğini de garanti altına alır. Ön jüri sürecinin şeffaf ve adil bir şekilde yürütülmesi, festivalin uzun vadeli devamlılığı ve toplumsal kabulü açısından hayati önem taşır. Tarafsız ve yetkin jüri üyelerinin seçimi, festivalin uluslararası arenada tanınırlığını artırırken, yerel topluluklarda da kültürel değerlerin korunmasına ve geliştirilmesine katkıda bulunur. Sonuç olarak, ön jüri sürecinin etkin yönetimi, film festivallerinin ekonomik büyüme, kültürel zenginleşme ve sosyal etkileşim açısından sağladığı olumlu etkilerin maksimize edilmesinde belirleyici bir faktör olmaktadır.

Türkiye’deki film festivallerinin tarihsel süreç içerisinde incelendiğinde, bu etkinliklerin sinema endüstrisinin vazgeçilmez bir unsuru olduğu açıkça görülmektedir. Festivaller, yerli ve uluslararası sinema eserlerinin sergilenmesi, yeni yeteneklerin keşfedilmesi ve sinema sanatının geliştirilmesi açısından kritik bir rol oynamaktadır. Bununla birlikte, festival organizasyonlarının mali zorluklarla karşılaştığı ve bu alanda net bir politika eksikliği bulunduğu da gözlemlenmektedir (Yetkiner, 2018, s. 1598). Ek olarak, film festivallerinin yapısal problemleri de göz ardı edilememektedir. Birçok festival, istikrarlı bir organizasyon yapısına sahip olmamakta, profesyonel yönetim eksikliği ve düzensiz finansal kaynaklarla mücadele etmektedir. Bu durum, festivallerin sürekliliğini ve etkinlik kalitesini olumsuz yönde etkilemektedir. Buna ek olarak, ön jüri süreçlerinin şeffaflığı da Türkiye’deki film festivallerinin karşılaştığı önemli sorunlardan biridir. Ön jüri üyelerinin seçimi ve değerlendirme kriterlerinin açıkça belirtilmemesi, jüri kararlarının objektifliği konusunda şüphelere yol açmaktadır. Jüri üyelerinin profillerinin ve değerlendirme süreçlerinin kamuoyuna yeterince açıklanmaması, katılımcıların ve izleyicilerin güvenini zedelemekte ve festivallerin itibarını olumsuz yönde etkilemektedir. Şeffaflık eksikliği, aynı zamanda jüri üyelerinin bağımsızlığı ve tarafsızlığı konusunda da soru işaretleri oluşturma potansiyeli mevcuttur.

Evren ve Örneklem/Çalışma Grubu

Bu akademik çalışmanın evreni, Türkiye’de düzenlenen kısa film festivalleri genelini kapsamaktadır. İncelenen evren; tematik olmayan, en az iki yıldır faaliyet gösteren ve kısa film projelerini değerlendiren, nitelikli ve güvenilir veri elde edilmesine olanak tanıyan kurumsallaşmış ve kurumsallaşma yolunda olan festivallerden oluşmaktadır. Bu festivaller, sinema endüstrisinde önemli bir paydaş olarak kabul edilmektedir.

Çalışmanın örnekleme ise, yukarıda belirtilen kriterlere uygun olarak seçilen kısa film festivallerinden oluşmaktadır. Örneklem belirlenirken, Türkiye’de faaliyet gösteren ve araştırmanın odak noktasına uygun olan festivallerin internet siteleri, sosyal medya hesapları ve organizasyon bilgileri incelenmiştir. Bu süreçte amaçlı örnekleme teknikleri kullanılarak, veri toplama ve analiz için en uygun olan festivaller belirlenmiştir. Seçilen örneklem, hem sinema endüstrisinin çeşitli paydaşlarının temsil edilmesi hem de ön jüri sürecindeki şeffaflık uygulamalarının derinlemesine analiz edilebilmesi amacıyla titizlikle tespit edilmiştir. Bu örneklem, araştırmanın bulgularının Türkiye genelindeki kısa film festivallerine genellenebilirliğini sağlamak üzere belirlenmiş olup, ön jüri süreçleri ve eşik bekçiliği uygulamaları konusundaki verilerin toplanması ve analizi için bir temel oluşturmaktadır. Böylece, çalışmanın amacı doğrultusunda kısa film festivallerinde ön jüri uygulamalarının incelenmesi, belirlenen örneklem çerçevesinde gerçekleştirilebilecektir.

Araştırma Etiği

Bu çalışmanın hazırlanması sürecinde, akademik ve etik standartlara titizlikle uyulmuş ve araştırma etiğine uygun yöntemlerle derlenen kaynaklardan faydalanılmıştır.

Bulgular**Tablo 1**

Kısa Film Festivalleri	Ön Jüri Üyeleri Açıklandı mı?
7. AFSAD Kısa Film Festivali (15-17 Aralık 2023) Ankara	Evet
19. Akbank Kısa Film Festivali (02-12 Mayıs 2023) İstanbul	Hayır
8. Altın Baklava Film Festivali (19-21 Aralık 2023) Gaziantep	Hayır
4. Antep Kısa Film Festivali (24-26 Kasım 2023) Gaziantep	Hayır
5. Bingöl Uluslararası Kısa Film Festivali (17- 19 Kasım 2023)	Hayır
2. Bozok Film Festivali (09-15 Ekim 2023) Yozgat	Hayır
9. Contact Uluslararası Öğrenci Filmleri Festivali (16 -19 Ekim 2023) İzmir	Evet
7. Çalı Köy Filmleri Festivali, Kısa Film Yarışması (28 -30 Temmuz 2023) Bursa	Evet
5. Erzincan Uluslararası Kısa Film Festivali (19 -23 Ekim 2023) Erzincan	Evet
4. Esenler Film Festivali, Kısa Film Yarışması (15 -19 Aralık 2023) İstanbul	Hayır
4. Fotofilm Kısa Film Festivali (01- 07 Ağustos 2023) Antakya	Evet
8. Genç Öncüler Kısa'dan Hisse Kısa Film Yarışması (12 -19 Kasım 2023) İstanbul	Evet
43. İFSAK Ulusal Kısa Film ve Belgesel Yarışması (22 -29 Mayıs 2023) İstanbul	Evet
24. İzmir Kısa Film Festivali (14-19 Kasım 2023) İzmir	Hayır
6. İzmit Uluslararası Kısa Film Festivali (24 Kasım 2023) İzmit	Evet
3. Luma Kısa Film Festivali (20 Ekim 2023) İstanbul	Evet
2. Niğde Ulusal Kısa Film Festivali (1 -20 Ekim 2023) Niğde	Hayır
15. Rotary Kısa Film Festivali (10 Haziran 2023) Samsun	Hayır
9. Sakarya Kısa Film Festivali (17-19 Ekim 2023) Sakarya	Evet
11. SETEM İpekyolu Film Ödülleri (11-12 Aralık 2023) İstanbul	Hayır
4. Sinekültür Üniversitelerarası Kısa Film Yarışması (22-24 Mayıs 2023) İstanbul	Evet
13. Sinepark Kısa Film Festivali (05-07 Haziran 2023) İstanbul	Hayır
3. Sultanbeyli Kısa Film Yarışması (23-26 Kasım 2023) İstanbul	Hayır
10. Uşak Kısa Film Festivali (12-19 Aralık 2023) Uşak	Evet
2. Kaş Uluslararası Kısa Film Festivali (01-04 Haziran 2023) Antalya	Evet
2. Ayancık Film Festivali (23-26 Haziran 2023) Sinop	Hayır
2. Darıca Birol Güven Kısa Film Yarışması (28 Kasım 2023) Kocaeli	Hayır
7. Güzel Ordu Kısa Film Yarışması (15-19 Kasım 2023) Ordu	Evet
11. Uluslararası İpekyolu Film Festivali (11-12 Aralık 2023) İstanbul	Hayır
6. Siirt Kısa Film Festivali, Kısa Film Yarışması (31 Ekim-03 Kasım 2023) Siirt	Hayır
2. TAYF Uluslararası Kısa Film Festivali (24-27 Nisan 2023) İstanbul	Evet
2. Darıca Birol Güven Kısa Film Yarışması (28 Kasım 2023) Kocaeli	Hayır

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu çalışma, Türkiye’de 2023 yılında düzenlenen tematik olmayan kısa film festivallerinde ön jüri süreçlerinin şeffaflığını incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında incelenen 32 kısa film festivalinden 15’i ön jüri üyelerini sosyal medya ve internet siteleri üzerinden açıklarken geriye kalan 17’si herhangi bir bilgilendirme yapmamıştır. Elde edilen bulgular, incelemeye tabii tutulan kısa film festivallerinin yarısından fazlasının ön jüri pozisyonlarının kamuoyuna duyurulmasında eksiklikler bulunduğunu ortaya koymaktadır. İncelenen festivallerin resmi internet siteleri ve sosyal medya hesapları üzerinden yapılan analizler, şeffaflık politikalarının yeterince uygulanmadığını ve izleyici ile katılımcıların bilgilendirilmesinde yetersiz kaldığını göstermektedir.

Eşik Bekçiliği Kuramı çerçevesinde yapılan değerlendirmeler, ön jüri üyelerinin, festival süreçlerinde önemli bir “eşik bekçisi” rolü üstlendiğini ve bu sürecin kamuoyuna açıklıkla sunulmasının festivalin güvenilirliği açısından kritik bir unsur olduğunu ortaya koymaktadır. Araştırmada, bazı festivallerin jüri süreçlerine ilişkin bilgi paylaşımında daha açık ve detaylı politikalar benimserken, bazılarında bu süreçlerin kapalı ve denetlenemez bir yapıda olduğu görülmüştür. Bu durum, festival organizasyonlarının hesap verebilirliklerini ve katılımcı güvenini zedeleyebilecek bir unsur olarak değerlendirilebilir. Çalışmada elde edilen veriler, kısa film festivallerinin organizasyonel yapılarında sistematik bir iyileştirme ihtiyacını ortaya koymaktadır. Festival organizatörlerinin, ön jüri süreçlerine ilişkin daha şeffaf ve açık politikalar geliştirmeleri, jüri seçim kriterlerini ve değerlendirme ölçütlerini kamuoyuyla paylaşmaları gerekmektedir. Şeffaflık eksikliği hem film yapımcıları hem de izleyiciler açısından güven sorunlarına yol açmakta ve festivallerin sektördeki prestijini olumsuz yönde etkilemektedir. Şeffaflık sürecinin yanına ek olarak liyakat ve yetkinlik kriterleri ön jüriler için aranan nitelikler arasında yer almalıdır. Şeffaflık politikalarının geliştirilmesi festival organizasyonlarının, ön jüri süreçlerini daha açık bir şekilde duyurması ve şeffaflık ilkelerine dayalı değerlendirme kriterleri belirlemesi gerekmektedir. Festival sürecine katılan film yapımcılarına, eserlerinin değerlendirme aşamalarına ilişkin detaylı bilgi sağlanmalı ve sürecin işleyişine dair net açıklamalar yapılmalıdır. Festival organizatörlerinin internet siteleri ve sosyal medya hesapları üzerinden jüri bilgilerini düzenli olarak güncelleyerek katılımcılarla daha sağlıklı bir iletişim kurmaları sağlanmalıdır. Bu çalışmanın bulguları, Türkiye’deki kısa film festivallerinin ön jüri süreçlerinde şeffaflık konusunda eksiklikler barındırdığını ortaya koymaktadır. Ön jüri üyelerinin açıklanmaması, festival organizatörlerinin oto sansür uygulamasına olanak tanıyabilir ve bu da festivallerin taraflı seçimler yapmasına zemin hazırlayabilir. Eşik Bekçiliği Kuramı, bu durumu jüri üyelerinin bilgi akışını kontrol eden ve yönlendiren “eşik bekçileri” olarak tanımlar. Sonuç olarak, bu çalışma, Türkiye’deki kısa film festivallerinde ön jüri süreçlerinin mevcut durumunu ortaya koyarak, festivallerin şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkeleri doğrultusunda geliştirilmesine yönelik öneriler sunmaktadır.

Kaynakça

- Can, A. (2018). *Kısa film*. Konya: Atlas Akademi Yayınları.
- Çebi, M. S. (1996). Medyada haber seçiminin teorik boyutları-Ampirik Haber Seçimi Görüşleri Üzerine Bir Deneme. *Bilig*, (3), 247-269. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/234756>
- Çölaşan, H. (2023) *Film festivalleri 2023*, https://www.kameraarkasi.org/makaleler/makaleler_festival.html
- Erbil, İ. (2020). *Türkiye’de üretilen ödüllü kısa filmlerdeki tematik yönelimler: Film festivalleri bağlamında (2012-2019)*. (Tez No. 644855) [Yüksek Lisans Tezi Marmara Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez merkezi.
- Fener, S. (2017). *Sinemanın özü kısa film*. İstanbul: Yitik Ülke Yayınları.
- Mutlu, E. (2017). *İletişim sözlüğü*. Ankara: Ütopya Yayınları.
- Özçetin, B. (2020). *Kitle iletişim kuramları: Kavramlar, okullar, modeller*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Öztürk, T., & Sayıcı, F. (2020). Türkiye’de 2019’da gösterime girmiş filmlerin sosyal gereklilik ve sektör ekonomisi bakımından incelenmesi. *Business & Management Studies: An International Journal*, 8(5), 4413-4437. <https://doi.org/10.15295/bmij.v8i5.1670>
- Rea, P. W., & Irving, D. (2004). *Sinema ve videoda kısa film: Yapım öncesi (Cilt 1)*. Es Yayınları.
- Rea, P. W., & Irving, D. (2004). *Sinema ve videoda kısa film: Yapım öncesi (Cilt 3)*. Es Yayınları.
- Sayıcı, F. (2023). Kısa film, festivaller ve sektörel yansımalar; yönetmenlerin gözünden irdeleyici bakış. *Sosyal Bilimler Ekev Akademi Dergisi*, 67-68. <https://doi.org/10.17753/sosekev.1252467>
- Shoemaker, P. J., & Vos, T. P. (2009). *Gatekeeping theory*. Londra ve New York: Routledge.
- Şayir, O. (2022). İnternet haberciliğinde yapay zekâ gazeteciliğinin eşik bekçiliği açısından incelenmesi. *İletişim Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 117-134. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ibadergi/issue/68967/1066903>
- Yaylagül, L. (2022). *Kitle iletişim kuramları: Egemen ve eleştirel yaklaşımlar*. Ankara: Dipnot Yayınları.
- Yetkiner, B. (2018). Türkiye’de film festivallerinin dönüşen yapısı. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 6(2), 1601. <https://doi.org/10.19145/e-gifder.398662>